

lad, vyváženost věcí a jevů, smysl pro rovnováhu, ten, se zdá, je narušen. Ne, nepláču za starým pořádkem, pouze se snažím přijít na kloub věcem, které jitrí nikoli pouze moji mysl a fantazii halí do temných barev. Lze v nich spatřit pevný bod? = Systém jistot pro klid v práci, pohodu a tvůrčí elán, klid, mír, život lidem vlastní.

Chybí jasná úvaha: **"bude to tak"**.

Voják před bojem není vojákem. Pochybuje o sobě, pochybuje o všem: především o smyslu právě toho a jen toho boje, který má svést. Není nepřitelem jeho nepřítel, on sám sobě je nepřitelem, nemá-li jasno.

Voják je vojákem v akci. Tam je mistrem, je-li dobře vycvičen, tam má důvěru ve své nadřízené, spolubojovníky, ve svoji zbraň, ve "svoji" věc.

Změnila-li se mentalita vojáka od těch dob, co voják je vojákem?

Závěr úvah zní: bude "můj" stát mne jako vojáka chtít? Ano-li, budu mu odpovídajícím partnerem? Ale to už je věc mého profesionálního svědomí a zodpovědnosti.

Bude mne "vojáka" rozumně početně dost, natolik, abych mohl splnit, co splnit mám?

Budu mít vnitřního spojence, nebo budu v boji osamocen? Nebo mi "můj" stát pomůže, již nyní v míru: zákony, lidmi, surovinami, materiálem, umem, dovednostmi, znalostmi, infrastrukturou.

Já, totiž "voják svého státu" vím, že "můj" stát, chce-li se opravdovým státem stát, mne bude potřebovat: můj um, sílu mých paží, zrovna tak, jako já jeho. Můj demokratický stát tím spíše: slyším totiž fašistický virbl.., či snad slyším trávu růst?!

Plukovník Ing. Miloš A d a m e c,
plukovník Ing. Petr S v o z i l,
plukovník Ing. Vladislav A p a n a s e n k o,
podplukovník Ing. Petr Š i m ů n e k

PROBLEMATIKA VYZBROJOVÁNÍ ARMÁD NÁSTUPNICKÝCH STÁTŮ

Po rozpadu Varšavské smlouvy vznikla v roce 1991 zcela nová bezpečnostní situace, která je dále komplikována skutečností, že jednotlivé státy bývalé koalice jsou již odkázány pouze na svůj obranný potenciál. Navíc strategické cíle a principy jednotlivých armád byly dosud formulovány na výhradně koaličním základě.

Byla přijata nová Československá vojenská doktrína, která zavazuje ozbrojené síly zabezpečit státní suverenitu ČSFR a nedotknutelnost jejích hranic proti případnému ohrožení z kteréhokoli směru. To m.j. znamená uskutečnit transformaci Čs. armády z útočného prvního

sledu uskupení koalice na ozbrojené síly obranného charakteru. Tato situace s sebou nese i nezbytnou změnu v přístupu ke koncepci vyzbrojování a technického zabezpečení Čs. armády.

Splnění uvedených požadavků vojenské doktríny vyvolává nutnost dokončit komplikovanou a nákladnou redislokaci vojenských útvarů a jednotek; současně dochází ke značné redukci početních stavů Čs. armády s postupným přechodem k armádě smíšeného typu a k výraznému snížení vojenského rozpočtu.

Při uvedené specifikaci výchozí situace, která odpovídá současně realitě, tj. existenci společného státu a armády, nelze nevztít v úvahu i realitu vývoje v oblasti státoprávního uspořádání, který rychle a nezvratně směřuje k rozdělení společného státu na dva samostatné subjekty mezinárodního práva a tím i k nezbytnému rozdělení stávající Čs. armády na armády jednotlivých republik. V druhé části tohoto článku je proto provedena předběžná analýza možných dopadů tohoto vývoje na oblast rozvoje výzbroje a vojenské techniky.

Základní směry rozvoje výzbroje a vojenské techniky ve vyspělých zemích

Zobecnění tendencí v rozsahu a zaměření rozvoje výzbroje a vojenské techniky ve vyspělých zemích vede k těmto závěrům:

1. Dále se **posilují tendence na důraznou modernizaci konvenční výzbroje**, zákonitě vytvářejí tlak na **rychlý rozvoj špičkových technologií** a jejich využívání pro zbrojní účely. Vysoká ekonomická náročnost těchto technologií pravděpodobně nedovolí výrazněji snižovat vojenské výdaje, zejména v oblasti výzkumu, vývoje a nákupu odpovídající výzbroje.

2. Probíhající revize zbrojních projektů směřují ve všech zemích ke snahám **budovat sice méně početné, ale dobře vyzbrojené a vycvičené armády s optimálním stupněm profesionalizace.**

3. Také země s vyspělou ekonomikou řeší problém omezování prostředků na obranu **stanovením a dodržováním priorit ve výstavbě svých ozbrojených sil.** Preferovanými oblastmi výzbroje a vojenské techniky jsou zejména:

- * **prostředky velení, spojení, průzkumu, REB a PVO,**
- * **palebné prostředky pozemního vojska, zejména protitankové,**
- * **uplatňování prvků moderní elektroniky, robotiky a umělé inteligence ve zbraních, zbraňových systémech a munici,**
- * **zabezpečení pohyblivosti vojsk včetně systému MTZ,**
- * **technika, související s výstavbou a životem méně početné armády s vyšším stupněm profesionalizace.**

4. Rostoucí důraz je kladen **na efektivní mezinárodní spolupráci.** O tom m.j. svědčí i společný program aplikovaného výzkumu 13 evropských států NATO "Program dlouhodobé evropské vojenské spolupráce", zahájený v roce 1990. Vytyčených 11 prioritních oborů (např. moderní radiolokační technika, umělá inteligence, technika zpracování signálů, kompozitní materiály, trenažéry a simulátory) může zároveň sloužit i jako indikátor perspektivních záměrů výstavby armád NATO.

Zhodnocení současné úrovně a skladby prostředků na obranu v ČSFR

Pro toto zhodnocení je nejprůkaznější srovnání s porovnatelně velkými státy Evropy, které je uvedeno v následující tabulce (údaje převzaty z plánu na rozpočtový rok 1991):

Tabulka

	Počet obyvatel (mil.)	Národní důchod (mld. \$)	Početní stav armády (tis.)	Výdaje na obranu (mil. \$ %)	z toho:	
					výzkum a vývoj (mil. \$ %)	nákup (mil. \$ %)
FINSKO	4,96	128,4	30,0	$\frac{2425}{1,9}$	$\frac{6,6}{0,3}$	$\frac{646}{26,6}$
DÁNSKO	5,30	122,3	31,0	$\frac{2392}{2,0}$	—	$\frac{446}{18,7}$
ITÁLIE	57,40	998,3	391,0	$\frac{19478}{2,0}$	$\frac{598,0}{3,1}$	$\frac{2572}{13,2}$
RAKOUSKO (1989)	7,7	150,0	38,0	$\frac{1502}{1,0}$	—	$\frac{314}{20,9}$
MR	11,00	19,2	69,0	$\frac{728}{3,8}$	$\frac{1,4}{0,2}$	$\frac{53}{7,3}$
PR	38,00	48,1	305,0	$\frac{2260}{4,7}$	$\frac{46,4}{2,1}$	$\frac{547}{24,2}$
ČSFR	15,68	24,6	135,4	$\frac{862}{3,5}$	$\frac{19,0}{2,2}$	$\frac{100}{11,6}$

Zde je nutno brát v úvahu, že s výjimkou PR a MR je prováděno srovnání se zeměmi, jejichž armády lze na rozdíl od Čs. armády charakterizovat jako stabilizované z hlediska dislokace, počtů, stavu výzbroje a vojenské techniky apod.

Posouzení ekonomických možností zabezpečení obrany a bezpečnosti v nejbližších letech je pro rozvoj výzbroje a vojenské techniky klíčovou otázkou. Na úrovni federace se předpoklá-

dalo, že vývoj vnitřní politické a ekonomické situace v uvažovaném období neumožní zvýšení rozpočtových prostředků na obranu, což by se projevilo i v rozsahu **dobávek vojenské a civilní techniky a materiálu**, které by pravděpodobně zůstaly maximálně na úrovni roku 1992. Zvýšení výdajů na tuto oblast do výše alespoň **20 % z celkových rozpočtových výdajů** bylo možno očekávat až koncem uvažovaného období.

Výše prostředků, určených pro **oblast rozvoje vědy a techniky**, se v letech 1993 - 1995 mohla pohybovat rovněž na úrovni roku 1992. Přitom podíl prostředků vyčleněných na rozvoj vědy, které v roce 1992 představují cca 2.75 % celkových výdajů na oblast RVT, by měl v souladu s provedenými analýzami dosáhnout úrovně okolo 7 %.

Současný stav výzbroje a vojenské techniky ČSA

Stávající úroveň výzbroje a vojenské techniky Čs. armády je dána skutečností, že do rozpadu Varšavské smlouvy v roce 1991 byla tato oblast v souladu s koaliční doktrínou v podstatě zabezpečována výzbrojně technickým potenciálem Sovětské armády. Převážná většina zbraňových systémů, zbraní a techniky byla dovážena ze Sovětského svazu nebo vyráběna podle sovětské licenční dokumentace; vlastní výzkum, vývoj a výroba byly nuceny striktně vycházet ze součástkové a technologické základny koalice, která stále více zaostávala za světovou špičkou; vynikající výsledky, dosažené v této oblasti i přes uvedené skutečnosti, byly často vzhledem k prosazování mocenských zájmů potlačovány bez ohledu na skutečné potřeby; reálný vývoj v této oblasti směřující ke stále složitějším zbraňovým systémům a technice spolu s urychlujícím se nárůstem cen a omezeným možností rozpočtu Čs. armády prodlužoval inovační cyklus výzbroje a vojenské techniky, atd. Uvedené skutečnosti postupně vedly ke stále prohlubujícímu se zaostávání kvality a technické úrovně výzbroje a techniky naší armády za úrovní této oblasti ve vyspělých armádách a k jejímu nahrazování kvantitou.

Z podrobné analýzy úrovně výzbroje a vojenské techniky Čs. armády vyplývá, že srovnatelné parametry s odpovídajícími prostředky armád vyspělých zemí mají již zavedené:

- prostředky pasívního radiotechnického průzkumu,
- bojová vozidla pěchoty (kromě kolových),
- některé ruční zbraně,
- těžké automobily a tahače řady TATRA,
- část vyprošťovacích prostředků,
- prostředky ochrany a speciální očišty,
- cvičné letouny.

Naopak neudržitelná situace je především v oblastech:

- ◆ systémů a prostředků velení, spojení a REB,
- ◆ letectva a PVO,
- ◆ PT obrany,
- ◆ raketového vojska, dělostřelectva a munice,
- ◆ automobilní techniky.

Závěrem lze říci, že struktura, typové složení a parametry převážné většiny již zavedené výzbroje a vojenské techniky neodpovídají úloze armády v zabezpečení obranyschopnosti státu v nových podmínkách. Za předpokladu zachování současné výše výdajů na tuto oblast lze očekávat, že v průběhu 2. poloviny 90. let klesne úroveň výzbroje a techniky pod hranici, umožňující splnění požadovaných úkolů.

Definice základních programových cílů a směrů rozvoje

Výše uvedené analýzy a úvahy umožňují formulovat následující **hlavní programové cíle rozvoje armády** v oblasti výzbroje a techniky, jejichž trvalým upřesňováním a naplňováním úkoly výzkumu a vývoje bude v jednotě s plánem dodávek a dovozů techniky formulován trvale aktuální program zabezpečování armády novou výzbrojí a vojenskou technikou:

1. **Zvýšení úrovně automatizace velení, řízení a spojení**, především integrací a rozvojem systémů velení, prostředků a systémů řízení palby a generační obměnou spojovacích prostředků, prostředků automatizace a utajeného přenosu dat.

2. **Zvýšení úrovně a účinnosti průzkumu a prostředků radioelektronického boje** především rozvojem pozemních a vzdušných prostředků radioelektronického a optoelektronického průzkumu (včetně prostředků nočního vidění), zabezpečením komplexů automatizovaných rušičů pro nejpoužívanější kmitočtová pásma a prostředků ochrany proti radioelektronickému rušení.

3. **Zvýšení efektivnosti obranných zbraňových systémů** zejména účinnosti letectva včetně integrované PVO, protitankové obrany, dělostřelectva a rozvoj prostředků zatařasování a maskování (i v infračervené a mikrovlnné oblasti spektra). Včetně prostředků ochrany proti technickému průzkumu protivníka a systémům vysoce přesného navedení munice na cíl a řešení otázek kvality tankové a obrněné techniky. Zásadní řešení přijmout i v problematice vybavení armády ručními zbraněmi.

4. **Technické zabezpečení procesu humanizace a profesionalizace armády**, které zaměřit především na snižování ztrát živé síly a snížení vlivu lidského faktoru jako cíle při zvyšování bezpečnosti a spolehlivosti nových bojových prostředků a systémů. Dále zaměřit se na zefektivnění procesu výcviku, osvojování si nové výzbroje a techniky cestou zavádění, účelného využívání trenažérové techniky, moderních prostředků ulehčujících ošetřování výzbroje a techniky a snižujících podíl namáhavé fyzické práce. Zaměřit se dále na rozvoj zdravotnického materiálu a polní zdravotnické techniky a ty oblasti prostředků týlových služeb, mající vliv na náročnost a úroveň služby příslušníků armády, včetně postupné aplikace principů logistiky. Zabezpečovat technické prostředky pro zjišťování a odstraňování následků případných ekologických havárií.

Možné dopady rozdělení ČSFR na rozvoj výzbroje a vojenské techniky

Základní východisko pro vytyčení hlavních programových cílů výstavby Čs. armády, zakotvených v dokumentech její výstavby a uvedených v předchozí části, lze stručně charakterizovat jejich zařazením do následujících skupin:

- Zásadní politické, koncepční a rozborové materiály řešící problematiku orientace a náplně obranné politiky ČSFR; místo a úloha armády, záměry její výstavby.
- Analýza současného stavu výzbroje a techniky Čs. armády.
- Tendence rozvoje výzbroje a vojenské techniky ve vyspělých zemích.
- Možnosti vědeckovýzkumné a výrobní základny ČSFR jako základní zdroje inovací výzbroje a vojenské techniky.
- Zhodnocení potřeb a odhad možností ekonomického zabezpečení rozvoje výzbroje a techniky Čs. armády.

Následující hodnocení by nemělo být v žádném případě samoúčelné - mnohá z nezbytných opatření jsou již jistý čas připravována nebo dokonce prováděna a komplexnější pohled na danou problematiku může být žádaným příspěvkem k vytvoření podmínek pro perspektivní zabezpečení budoucích armád republik potřebnou výzbrojí a vojenskou technikou.

Politické, legislativní a koncepční vymezení podmínek výstavby armád

Základním vojensko-politickým dokumentem, stanovujícím postavení a úlohu Čs. armády, je "Vojenská doktrína ČSFR", schválená Federálním shromážděním. Základní principy této doktríny, jsou:

- suverenity ČSFR při řešení všech otázek přípravy státu k obraně,
- jednota obsahové části vojenské doktríny a praktických opatření s cíli zahraniční a vnitřní politiky státu,
- úměrnosti ozbrojených sil potřebám obranné dostatečnosti v kontextu vytvářejícího se evropského bezpečnostního systému,
- všeobčanská obrana demokratického charakteru státu, jeho jednoty a územní integrity jako výrazu vůle národů a národností ČSFR,

- vyváženost ekonomického potenciálu a sociálního klimatu s budováním ozbrojených sil.

Z pohledu prvotních úkolů armád budoucích republik je zřejmé, že obecná platnost těchto principů obrany demokratického státu zřejmě nemůže být zpochybněna a bude východiskem i pro výstavbu a fungování těchto armád.

Rovněž geopolitické postavení obou republik uprostřed postupně se sjednocující Evropy bude v podstatě totožné s dosavadním místem ČSFR. Nicméně mohou být (a zřejmě budou) diskutovány a hodnoceny např. difference, vzniklé oddělením České republiky od přímého kontaktu s Maďarskou republikou a nástupnickými státy bývalého SSSR a na druhé straně "vzdálení se" Slovenské republiky od západní Evropy - zejména z pohledu jejich vlivu na budoucí bezpečnostní politiku. Tyto a podobné rozbory se však zřejmě v nejbližším období výrazněji **nedotknou zásadních požadavků na výzbroj a techniku armád republik.**

Současný stav výzbroje a vojenské techniky

Dosud provedená hodnocení aktuálního technického a morálního stavu výzbroje a vojenské techniky (VVR) Čs. armády byla uskutečněna s cílem získání komplexního pohledu na veškerou techniku federální armády. Budou-li při nezbytném dělení movitého majetku podle stanoveného klíče (zřejmě 2:1) dodrženy zásady kvalitativně rovnoměrného rozdělení výzbroje a techniky Čs. armády, **zůstane zmíněné hodnocení stavu VVT platné i pro armády obou republik.**

Jisté disproporce pravděpodobně nastanou v otázce dělení letecké techniky, zejména letounů - tato problematika ovšem přímo souvisí s množstvím, dislokací a využitelností vojenských letišť na území SR a její řešení není účelem tohoto článku.

Vědeckovýzkumná a výrobní základna republik

Vědeckovýzkumná základna (VVZ) Čs. armády byla v uplynulém období konstituována tak, že je v současnosti tvořena jednotlivými specializovanými pracovišti a ústavy, jejichž struktura, velikost a vybavení v zásadě odpovídá historickým tradicím a úkolům, které na ně byly z hlediska jednotné Čs. armády v rámci bývalé koalice kladeny. Jednotlivá oborová pracoviště přitom získala v podstatě pochopitelné monopolní postavení bez existence analogického pracoviště ve druhé republice.

Ve velmi schematickým přiblížení je tak možno konstatovat, že republiky budou v okamžiku rozdělení ČSFR disponovat vědeckovýzkumnými institucemi, umožňujícími pokrytí požadavků rozvoje výzbroje a vojenské techniky v oblastech:

V České republice:

1. **Výzkumný ústav pozemního vojska 010 Vyškov**, pokrývající zejména oblast tankové a automobilní techniky, týlové a ženijní techniky, pojízdných dílenských prostředků, pohyblivých štábních pracovišť.

2. **Výzkumné středisko 010/01 Slavičín**, specializované na rozvoj zbraní a zbraňových systémů (včetně systémů řízení palby), průzkumných systémů a prostředků, robotiky, munice a výbušnin a trenažerovou techniku.

3. **Výzkumný ústav letecký 030 Praha**, zabezpečující provozní výzkum v oblasti letecké techniky a širokou oblast výzkumu a vývoje letecké a pozemní zabezpečovací techniky, palubních systémů a zařízení rádiového a radiotechnického zabezpečení.

4. **Výzkumný elektronický ústav 060**, pracoviště Praha, zabezpečující zejména elektroniku zbraňových a průzkumných prostředků, rádiovou, radioreléovou a radiolokační techniku a technické prostředky střežení a ostrahy objektů.

5. **Výzkumný ústav chemie, ochrany proti zbraním hromadného ničení a materiálů 070 Brno**, s působností v oblasti prostředků ochrany proti zbraním hromadného ničení, chemického a ekologického průzkumu, prostředků a technologie ukládání techniky a materiálové expertízy.

6. **Institut Civilní obrany ČSFR Bohdaneč**, zaměřený na vědeckovýzkumnou činnost v oblastech kolektivní a individuální ochrany, vyzkoušení a varování obyvatelstva, automatizace řízení a velení CO a ochrany ekonomiky, objektů a odvětví národního hospodářství.

7. **Výzkumné a zkušební středisko 120 Brno**, pokrývající obory polní, mírová a speciální výstroj a stany, s podílem na úkolech ve prospěch výstrojní služby.

8. **Výzkumné a zkušební středisko 130 Vyškov**, zabezpečující činnost v oborech proviantní výstroj osobního používání, vojenský proviant (včetně metod skladování), racionalizace výživy a stravování vojsk.

Ve Slovenské republice:

1. **Výzkumné středisko 010/05 Záhorie**, pokusná vývojová střelnice, zabezpečující střelecké, technické a speciální zkoušky zbraní a munice, delaboraci munice, zkoušky odolnosti a ochrany vojenské techniky proti zbraním a municí.

2. **Výzkumný elektronický ústav 060**, pracoviště Liptovský Mikuláš, zaměřený na rozvoj automatizovaných systémů řízení a velení, šifrové a utajovací techniky, optoelektronických prostředků průzkumu a spojení, linkové spojovací techniky a infračervené techniky s rozsáhlou moderní vývojovou a výrobní základnou ("prototypové dílny").

Uvedená charakteristika stávající vojenské VVZ potvrzuje poměrně často diskutovanou skutečnost, že rozhodující část vědeckovýzkumných institucí se nachází na území České republiky. Tuto nespornou nevýhodu Slovenské republiky však do značné míry kompenzuje několik skutečností:

□ Komplex Výzkumného ústavu 060 Liptovský Mikuláš je nejmodernějším pracovištěm, profesně zaměřeným na nejperspektivnější oblasti vojenské elektroniky, systémů velení a řízení apod.

□ Výrobní základna tohoto ústavu je unikátní jednotkou, která je schopna zabezpečit i malosériovou výrobu některých typů vojenské techniky.

□ V protikladu k vojenské VVZ je ve Slovenské republice umístěna výrazná většina vojenských škol. Při účelném využití potenciálních vědeckých kapacit pracovníků vojenského školství, případně přímém vytváření řešitelských kolektivů a pracovišť na vojenských vysocích

kých školách by se vědeckovýzkumný potenciál armády Slovenské republiky mohl výrazně rozšířit.

□ V minulosti vybudované rozsáhlé vývojové kapacity zbrojního průmyslu (např. Konštrukta Trenčín) by ve značné míře mohly nahradit chybějící kapacity vojenské VVZ. Úkoly vojenské VVZ by se v některých oblastech mohly omezit na zkušebnictví, provozní výzkum a několik málo dalších činností.

Civilní vědeckovýzkumnou a zejména výrobní základnu ČSFR nelze z hlediska oborové specializace a územního členění charakterizovat tak jednoduše, jako vojenskou VVZ.

Mnoho často protichůdných faktorů (např. existující tradice výroby, dlouholeté tlaky direktivního hospodářského systému na provázání ekonomik obou republik, "násilná" industrializace některých regionů apod.) vedly z hlediska "zbrojního průmyslu" k tomu, že:

a) existují ojedinělé obory výzbroje a vojenské techniky, jejichž vývojová a výrobní základna je **v podstatě rovnocenná** (a do jisté míry nezávislá) v obou republikách, jako je tomu např. v některých oborech týlové a chemické techniky, u omezeného sortimentu munice, v oblasti protitankových zbraní apod.

b) některé obory VVT jsou vývojově a výrobně zabezpečeny **pouze v jedné z republik** (přičemž však při hluboké provázanosti ekonomik obou zemí i zde existují významné subdavatelské vazby), např.:

- široká oblast radiolokační techniky, radiolokační pátrače v TESLA Pardubice,
- rozvoj palebné síly hlavněho a raketového dělostřelectva, protitankové zbraně, protiletadlové komplety apod. v ZTS Dubnica,
- oblast těžké obrněné techniky v ZTS Martin,
- zabezpečení vojenských terénních nákladních automobilů v TATRA Kopřivnice,
- vývoj a výroba ručních zbraní v ZVS Brno.

c) v mnoha oborech VVT je **vývojová a výrobní základna natolik provázaná**, že na finálním výrobku (nebo potřebném sortimentu výrobků) se podstatnou měrou podílejí podniky obou republik. Je tomu tak například u:

- prostředků individuální a kolektivní protichemické ochrany (Gumárny Zubří a Makýta Púchov),
- zabezpečení rozvoje noktovize a termovize, který je svázán s několika podniky v ČR a SR,
- program L-39 (L-159) včetně motoru DV-2 (Aero Vodochody a ZVL Povážská Bystrica).

Z hlediska výrobního potenciálu obou republik nelze zanedbat ani vojenské opravárenské podniky, které jsou objemem své výroby výzbroje a vojenské techniky (v roce 1990 zhruba 267 mil. Kčs) významným zdrojem zejména v oblasti modernizace VVT. Pro tyto podniky platí z pohledu specializace a územního rozmístění podobné závěry jako u institucí vědeckovýzkumné základny Čs. armády.

Vycházíme-li z předpokladu naplnění územního principu dělení majetku federace, bylo by možné požadavky na zabezpečení potřebných etap cyklu "výzkum - vývoj - výroba - užití" v konkrétní oblasti dosud běžnými metodami a postupy beze zbytku naplnit jedině v tom případě, kdy se dosavadní instituce výzkumné, vývojové a výrobní základny nachází na území dané republiky. V tomto případě by existovalo mnoho oblastí VVT vývojově a výrobně nezabezpečených. Reálná situace však pravděpodobně nebude takto jednoznačná a z hlediska zdrojů neuspokojivá. Pozitivně se totiž bude projevovat:

* přebytky výrobních (i vývojových) kapacit průmyslových podniků v postupně se rodícím tržním prostředí nad omezenými ekonomickými možnostmi obranných rozpočtů armád,

* dostupnost zahraničních výrobků mnohdy již relativně srovnatelných cen vyvolávajících konkurenční tlak na potenciální tuzemské výrobce,

* nezbytná restrukturalizace vojenské VVZ a opravárenských podniků, zapojení institucí vojenského školství do procesu výzkumu a vývoje,

* smluvní zabezpečení úkolů v zařízení druhé armády na komerčním principu. Na základě těchto úvah lze tedy předpokládat, že z globálního hlediska **nebudou možnosti vědeckovýzkumné a výrobní základny rozhodujícím limitujícím faktorem** rozvoje výzbroje a vojenské techniky armád republik.

Možnosti ekonomického zabezpečení rozvoje výzbroje a techniky

Na základě stanovení hlavních programových cílů rozvoje Čs. armády byl v průběhu roku 1992 zpracován návrh jejich komplexního zabezpečení, obsahující variantní řešení z hlediska klíčového omezujícího faktoru výstavby armády - tj. možností ekonomického zabezpečení. Bohužel již při jeho zpracování bylo zřejmé, že v nejbližší budoucnosti nebude reálné zcela pokrýt ani potřebu tzv. "**minimální varianty**", předpokládající vyčlenit na výzkumné a vývojové úkoly zhruba 500 mil. Kčs a na dodávky výzbroje a vojenské techniky okolo 4,5 mld. Kčs ročně. Přitom je nutno připomenout, že tato varianta umožní částečné zlepšení současného stavu jen u prvních dvou programových cílů - ve všech ostatních oblastech "**technického života**" armády obsahuje pouze nejnutnější opatření spojená s udržením provozu vybrané stávající techniky. Ve zcela ojedinělých případech dojde k částečné obměně vyřazované zastaralé techniky.

Jistý posun v disproporci mezi potřebami a ekonomickými možnostmi lze s vysokou pravděpodobností předpokládat pouze směrem k dalšímu omezování zdrojů. Ekonomická situace obou republik zcela jistě nebude (alespoň v počátečním období) lepší než je tomu u současné federace. Přitom současná relativně klidná mezinárodně politická situace v Evropě nebude vyvolávat příliš významný tlak na parlament ani jedné z republik, aby výrazněji přehodnotil státní rozpočet ve prospěch výdajů na obranu. Souhrn rozpočtů na obranu republik tak zřejmě v roce 1993 nedosáhne ani objemu rozpočtu ČSFR na obranu v roce 1992.

Skutečnost rozdělení armády a rozpočtu se nemusí zásadně promítnout do jedné ze dvou základních oblastí vyzbrojování, tj. do oblasti dodávek vojenské a civilní techniky a materiálu, protože **armády prostě "nakoupí to, na co budou mít"**. Očekávané další snížení jednotlivých rozpočtů na obranu však na tuto oblast bude mít dopad velmi významný, neboť tyto dodávky již dnes neumožňují krytí ani běžné spotřeby a dochází tak k postupnému odčerpávání i tak nenaplněných zásob. Z hlediska perspektivního však složitější situace nastane již na počátku roku 1993 v oblasti hrazení úkolů technického rozvoje, řešených v civilních resortech. Skutečnost, že nejen již řešené, ale i v programech vyzbrojování předpokládané výzkumné a vývojové úkoly byly zadávány pro potřeby celé Čs. armády by mohla vést k extrémnímu požadavku na obranné rozpočty obou republik, který by znamenal znásobení původně předpokládané finanční částky. Řešení této situace bude nutno (kromě možného relativního posílení položky na rozvoj výzbroje a vojenské techniky v rozpočtech ministerstev obrany) nalézt jak v bolestivém omezování počtu a rozsahu úkolů, tak pravděpodobně i ve společném financování některých vývojových úkolů. Tato cesta by mohla být využívána zejména u úkolů, jejichž řešení již dospělo do závěrečných etap.

V této souvislosti bude významným úkolem nové konstituování armádní vědeckovýzkumné a výrobní základny v širokém slova smyslu. Pod tímto pojmem je chápána nejen vlastní vojenská VVT, ale i začlenění vojenských škol, vojenských opravárenských podniků a případně dalších armádních organizací do jednotného systému akvizice každé z armád republik.

Při návrhu a realizaci nových organizačních struktur VVZ armád bude významné dodržení i těchto zásad:

- Existující pracoviště by měla být zachována a přizpůsobena novým potřebám armád,

kteře tak získají v některých případech především po technologické stránce unikátní pracoviště (např. prototypové dílny v L. Mikuláši).

● Procesem dělení VVZ Čs. armády by neměla být narušena schopnost jednotlivých pracovišť zabezpečovat úkoly v oblasti své působnosti.

● Dělení vlastního duchovního potenciálu (netvořeného zdaleka jen pracovníky VVZ) bude závislé na rozhodnutí jednotlivých pracovníků; toto rozhodování může být také ovlivněno výhodností nabídky služby v jednotlivých armádách, přičemž rozložení tohoto lidského odborného potenciálu bude zřejmě rovnoměrnější než technologického.

● Nehmotný majetek, tj. výsledky řešení vědeckých, výzkumných a vývojových úkolů, ukončených kdykoli před datem rozdělení Čs. armády, musí být přístupné k využití v obou republikách.

● U úkolů, jejichž řešení nebude k datu rozdělení Čs. armády ukončeno, budou dílčí výsledky získané do této doby dány k dispozici oběma stranám (s případným finančním vyrovnáním např. u prototypů - s poměrem 2:1). Využití výsledků řešení úkolů v dalším období závisí především na případném podílu republik na financování úkolů.

Z uvedených skutečností je zřejmé, že ekonomické možnosti republik, výše prostředků, vyčleněných na zabezpečení obrany a zejména racionálnost jejich využívání se stanou v nejbližším období základním limitujícím faktorem procesu vyzbrojování armád ČS a SR.

Výše uvedené **základní programové cíle výstavby armády v oblasti rozvoje výzbroje a vojenské techniky**, i když byly formulovány v podmínkách jednotné armády československé federace, vyjadřují vzhledem k nepřilíš změněným východiskům i nadále aktuální cíle rozvoje výzbroje a vojenské techniky armád nástupnických republik.

K podstatné **změně a přehodnocení** však zřejmě musí dojít v oblasti obsahu a plnění programů vyzbrojování, projednaných vědeckotechnickou radou ministra obrany, a ve formě "**Celkového závěru programů vyzbrojování**" schváleného náčelníkem generálního štábu ČSA - NMO v říjnu 1992. Nezbytnost přehodnocení v oblasti technického rozvoje vyplývá jak z existující dané dislokace VVZ Čs. armády, opravárenských podniků Čs. armády a výrobních podniků národního hospodářství, tak především z předpokládané hlubší disproporce mezi finančními nároky na proces vyzbrojování a ekonomickými možnostmi republik.

Dokumenty obecnějšího charakteru ("Koncepte vyzbrojování .." apod.) armád jednotlivých republik bude nezbytné a možné nově zpracovat až po konstituování těchto armád především na základě přepracovaných a novelizovaných dokumentů vyššího řádu (politická směrnice k místu a úloze armády ve společnosti, vojenská doktrína, soustava cílů rozvoje armády, komplexní strategie obrany, organizační struktura vojsk a jejich operační použití apod.).

Předložený, v podstatě letmý pohled na důsledky rozdělení československé federace a armády v oblasti vyzbrojování, odhaluje nemalé množství problémů. Pozitivem však přitom může být **možnost** (i když vnucená) konečně **radikálního a přitom racionálního řešení**, jehož náznaky byly sice obsaženy v některých dokumentech a návrzích velení federální armády, z různých důvodů však (sociální aspekty, teritoriální zájmy aj.) byla jejich realizace odsouvána.

